

revoluționari bulgari », publicat la Iași în 1924, este prima cercetare făcută la noi în acest sens. Materialele documentare publicate de la această dată încoace permit însă completări interesante și care trebuie făcute pentru a se stabili precis atitudinea diferitelor guverne sau a diferiților oameni politici de la noi, în anumite momente ale perioadei 1850—1877, precum și cauzele care au determinat aceste atitudini față de revoluționarii bulgari. De aceea, după părerea noastră, pentru a se putea trage concluzii cât mai documentate, sînt necesare o serie întreagă de cercetări de detaliu, care să îmbrățișeze momentele mai importante ale acestei perioade. Acesta este rostul articolului de față care urmărește precizarea atitudinii lui M. Kogălniceanu, a unor autorități românești și a maselor populare în preajma trecerii cetei lui Hristo Botev și imediat după aceea, adică între 27 aprilie 1876—15 iunie 1876.

Față de studiul prof. V. Maciu, *Condițiile interne ale proclamării independenței României*, apărut în 1955 și care prin planul său privea în mare activitatea revoluționarilor bulgari în perioada 1866—1877, ca și față de studiile acad. P. Constantinescu-Iași², articolul de față vine cu o serie de elemente noi, datorite în cea mai mare parte unor materiale documentare nefolosite pînă acum la noi în chestiunea ce ne interesează. Este vorba de cîteva mărturii bulgare sau turcești dintre cele mai autorizate.

Documentele utilizate pînă acum pentru această problemă au fost: corespondența externă a Ministerului afacerilor străine al României cu diferiți agenți diplomatici romîni sau cu Asim bei, guvernatorul vilaetului dunărean cu reședința la Ruscium, corespondența internă dintre Kogălniceanu și diferiți miniștri sau autorități locale, în special cu autoritățile din porturile dunărene, precum și cîteva pasaje din « Memoriile » lui Carol I³.

Să examinăm întîi faptele. Mihail Kogălniceanu ajunge în fruntea Ministerului de externe la 27 aprilie 1876, cînd vine la putere guvernul condus de Manolachi Costachi Iepureanu, și rămîne în acest post pînă la demisia aceluiași guvern, care se produce la 23 VII 1876⁴.

La 28 aprilie guvernul romîn subliniașe politica de neutralitate a țării⁵, iar la 29 aprilie, două zile după preluarea Ministerului afacerilor externe, Kogălniceanu se grăbea să asigure Turcia de dorința sa de a dezvolta legăturile existente « în cadrul celei mai perfecte armonii și a celei mai desăvîrșite înțelegeri »⁶.

Cu o săptămînă înainte de venirea în fruntea Ministerului de externe a lui Kogălniceanu, în Bulgaria, la Koprivștița, izbucnise cunoscuta răscoală

² P. Constantinescu-Iași, *Rolul României în epoca de regenerare a Bulgariei*, Iași, 1919, pp. 78—81; *Liberalii romîni și vechii revoluționari bulgari*, Iași, 1924, pp. 18—23.

³ O parte din aceste documente au fost publicate încă din 1876. Vezi *Documente oficiale. Neutralitatea României*, București, 1876. O parte din această publicație s-a reeditat de Kiriak Tankov în *Сборник за народни умотворения, наука и книжнина*, XVIII, Sofia, 1901, p. 207—241, sub titlul *Официални ромъно-турски документи по минаването на Хр. Ботъвата чета през Дунава в 1876 година* și au fost utilizate la noi de P. Constantinescu-Iași în lucrarea sa din 1919. Un număr și mai mare de documente s-au publicat în *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență*, vol. I, partea II, ed. Academiei R.P.R., București, 1954.

⁴ Vasile Maciu, *Condițiile interne ale proclamării independenței României*, București, 1955, p. 39 și urm.

⁵ *Documente privind istoria României. Războiul de independență*, vol. I, partea II, București, 1954, p. 144.

⁶ *Ibidem*, pp. 145—146, Tankov, *op. cit.*, pp. 211—212, Vasile Maciu, *op. cit.*, p. 40.